

Očka, vrni se zdrav domov...

Dne 15. II. 1958 so poslušali člani našega delavskega sveta poročilo o higiensko-tehničnem varstvu v našem podjetju. Podatki o številu obratnih nezgod nam dovolj zgovorno povedo, da v našem podjetju še ni vse tako v redu kot bi bilo zaželeno, ti podatki pa nam bodo tudi resen opomin za bodoče delo, da bomo poskušali odpraviti obratne nezgode na vseh delovnih mestih in vsepovsod tam, kjer je to mogoče. Primerjava s podatki prejšnjih let nam kaže, da število obratnih nezgod ni v porastu, temveč, da je število v upadanju. Še bolj razveseljivo pa je dejstvo, da je število izpadlih dni zaradi zdravljenja v precej večjem številu v upadanju kot pa število nezgod.

Vse to nam kaže, da se je stanje v mnogem popravilo, ne pa še toliko, da bi bili lahko zadovoljni.

Stojimo pred vprašanjem kako zmanjšati število nezgod? Na to vprašanje je na videz lahko dati odgovor, vendar pa je zelo mnogo činiteljev, ki vplivajo na povzročitev nezgode in ne bi bilo napak, če bi se pri našem bodočem delu večkrat zamislili in poskušali ugotovljati te povzročitelje ter tem ugotovitvam primerno usmerjali svoje delo. O teh povzročiteljih poročila zelo malo govore, mislimo pa, da bi bilo potrebno v bodoče prav tem vprašanju posvetiti kar največ pozornosti.

Ne mislimo s tem morda kritizirati delo komisije za higiensko-tehnična vprašanja, saj je njeno delo vseskozi pohvalno in bi celo lahko trdili, da je komisija storila prav vse, kar je bilo od danih možnosti mogoče. Slednje kaže, da komisija tudi v bodoče ne bo smela držati križem rok, da jo čaka še dovolj hva-

ležnega dela, če bo hotela povsem zadovoljiti klicu otroka: »Očka, vrni se zdrav domov!«

Zavedati se moramo, da komisija ne bo zmogla sama tega dela in da ji bo pri tem delu potrebna pomoč, in to pomoč slehernega izmed nas, ki je zaposlen v podjetju. Če bo komisija dobivala tako pomoč, bodo le redki primeri, ko bomo še lahko govorili o obratnih nezgodah.

Morda ne bi bilo napak opozoriti, da je pri večini obratnih nezgod povzročitelj neposredni izvrševalec sam, ker je bil pri delu iz kakršnegakoli razloga premalo pazljiv ali pa ni bil dovolj opozorjen in seznanjen z nevarnostmi in drugimi škodljivimi pojavi pri njegovem delu. Bodimo torej, predvsem sami kar najbolj budni in pazljivi pri delu pa bomo že s samim takim ravnanjem preprečili največ nezgod. Pri delu nam naj vedno bo pred očmi otrok, ki svari — očka, vrni se zdrav domov! Kot druga naj nam bo v pomoč dolžnost od-

Letno poročilo komisije za socialna vprašanja

V skrbi za delovnega človeka je delavski svet našega podjetja osnoval meseca marca komisijo za socialna vprašanja.

Komisijo smo dejansko še istega meseca formirali in se takoj lotili reševanja najosnovnejših nalog. Na 12. rednih sejah, ki so se jih člani komisije redno udeleževali, smo vsaj delno rešili najosnovnejše probleme. Med te naj omenim zlasti:

1. spoznavanje terena,
2. pomoč socialno ogroženim,
3. izboljšanje stanovanjskega problema,

govorne osebe, ki mora delavca seznaniti z nevarnostmi pri delu in varnostnimi ukrepi, ta dolžnost pa naj ne bo samo enkratna, temveč stalna, iz dneva v dan, saj jo kot tako tudi predpisuje nov zakon o delovnih razmerjih. Ponovno bi bilo pri tem opozoriti, da ima vsak delavec po zakonu zagotovljeno pravico odkloniti delo na delovnem mestu, na katerem mu grozi očitna ali neposredna življenjska nevarnost, če niso izvedeni predpisani ukrepi za higiensko in tehnično varstvo in da mu za ves čas, kadar odklanja tako delo, pripada tudi osebni dohodek po njegovi tarifni postavki. Le z ustrezno uporabo osebne volje in z garancijami, ki jih daje zakon, bomo lahko z združenimi močmi zmanjšali število obratnih nezgod in s tem zaščitili našo največjo dobro, to je, naše zdravje.

Ne bi mogli preko tega, da ne bi pregledali poročila socialne komisije. Ledina, ki jo je ta komisija prav krepko zorala v svojih prvih korakih, je znatna pomoč našemu delovnemu človeku. Poročilo, ki ga objavljamo v celoti dovolj zgovorno priča, da je bilo delo te komisije več kot kot pohvalno, zaključili pa bi le s pozivom: Le tako krepko naprej!

4. organiziranje dnevnega letovanja za cinkarniške otroke.

Da je mogla komisija zaživeti in uspešno nadaljevati z delom, se je predvsem morala povezati z upravo in delavskim svetom našega podjetja in tudi z ostalimi komisijami, predvsem s HTZ in stanovanjsko. V prvi vrsti se je pokazala kot nujna naša povezava z obratno ambulanto, ki jo vodi dr. Hrušovar, ki je obenem član naše komisije. Obratna ambulanta nam je namreč prikazovala torišče našega dela, obenem pa tudi dajala vse ustrezne napotke in smernice za reševanje naših nalog. Ambulanta ima patronažno sestro, ki je glavna oora socialni komisiji. Zadolžena je sicer za delo po liniji obratnega zdravnika, dejansko pa s svojimi opažanji na terenu pomaga pri našem delu. Težava pa je bila v tem, da je patronažna sestra težko zbolela, nova pa je nrišla šele proti koncu leta. Zaradi omenjenega obolenja je precej izostalo obiskovanje terena, kajti člani komisije z obratnim zdravnikom so zavzeti s svojim rednim delom. Preostalo je le malo časa v popoldanskih urah, ki so prekratke za obiske teritorialno zelo obširnega terena, ki sega celo do Rogatec in še naprej. S tem v zvezi se je pokazala nuja potreba, da se v najbližji bodočnosti nastavi socialnega delavca, ki bo lahko uspešno obiskoval teren.

Ad 1

Pri izvaianju osnovnih nalog je komisija najprej razpisala anketo, ki nam je dala podatke, kje naši ljudje stanujejo, odkod in kako prihajajo na delo. Pri izpolnjevanju te ankete nam je uspešno pomagalo nadzorno osebje obratov.

Iz ankete smo posneli, da se mnogo ljudi vozi zelo daleč in pod težkimi pogoji. Ugotovili smo, da ne bomo mogli obiskati zaradi obširnosti terena, vseh teh ljudi v letošnjem letu, zato smo s pomočjo mojstrov ugotovili le najbolj pereče primere socialno ogroženih na deželi in te vsaj deloma obiskali.

Letovanje naših otrok — človek ne jezi se

Letovanje naših otrok — kolo

(Foto Deržek A.)

Ad 2

Delavski svet nam je za socialno ogrožene dal na razpolago vsoto 200.000 din. Od tega smo doslej razdelili med najpotrebnejše že 148.000 din.

Kriterij za dajanje podpor se nam je sam po sebi odkril ob priliki obiskov na domovih. Praksa je pokazala za umestno, da nismo dali denarnih podpor, temveč smo nabavljali obleko in obutev za otroke naših delavcev.

Praznik prvega maja in dan republike smo s sindikalno podružnico izkoristili za obisk in obdarovanje naših bolnih tovarišev v bolnišnicah in na domovih. Hvalevreden običaj, ki ga je že svoječasno vpeljala sindikalna podružnica, tolmačijo naši bolni tovariši kot dokaz, da ne pozabimo in ne smemo pozabiti nikdar na sočloveka kadar zbolí ali je v težki nesreči. Občutek, da ni osamljen, daje človeku pogum, da lažje prenaša svoje težave. Obdarovali smo jih z denarjem, knjigami, sadjem in pecivom v vrednosti 35.000 din.

Ad 3

Naša dejavnost za izboljšanje stanovanjskih razmer je gotovo zelo pičila. Potrebovali bi velike vsote denarja, da bi stanje zares popravili. Član naše komisije tov. Tratnik si je ogledal najbolj pereče primere in bo skušal le-tem pomagati kolikor bo mogel.

Naša komisija je načela vprašanje graditve združnih stanovanjskih hišic. To zadevo ima sedaj v rokah sekretar podjetja tov. Mavec in jo bo skušal nekako urediti.

Ad 4

Na pobudo dr. Hrušovarja je naša komisija meseca julija 1957 organizirala dnevno letovanje 50 otrok naših cinkarnarjev, ki stanujejo v najbolj nezdravem okolju v bližini Cinkarne, zlasti v barakah. Letovanje sta omogočila uprava podjetja in Zavod za socialno zavarovanje, ki je prispeval 200.000 din. Nadalje nam je podaril Rdeči križ 250 kg bele moke in 114 kg sira za malice. Stroški letovanja so znašali 302.000 din. V hranilni knjižici imamo že naloženih 48.000 din, kar nam bo služilo kot osnova za letovanje v letu 1958. Letovanje je trajalo od 8. julija do 8. avgusta, in sicer »Pri lovcu« (bivši Petriček) v Liscah. Kraj je zelo primeren zaradi bližnjega gozda, travnika in Savinje. Izbor je pripravila komisija s sodelovanjem dr. Hrušovarja. Letovalo je 50 otrok v starosti od 5 do 13 let. Dečkov je bilo 20, deklic 30. Od teh je bilo 7 dečkov in 15 deklic starih od 5 do 7 let, ki še niso obiskovali šole. Zdravstveno stanje otrok je bilo po-

vpredno dobro. Otroci so bili predhodno zdravstveno pregledani. Tehtanje ob zaključku je pokazalo, da je bila ravno polovica otrok nad povprečjem. Ob zaključku letovanja smo ugotovili nedvomen zdravstveni uspeh. Namen dnevnega letovanja je bil v prvi vrsti, da se otroci zdravstveno okrepijo ob dobri hrani in gibanju na svežem zraku.

Vendar se danes vedno bolj poudarja pred zdravstvenim, vzgojni pomen takih letovanj. Otroci naj bi se že zgodaj navadili na življenje v skupnosti in na tovarištvo. Morda je bilo letovanje v tem smislu še mnogo uspešnejše, ker so nekateri otroci, zlasti predšolski, prišli iz neverjetno ozke družinske izolacije. Drugi pa so imeli zelo malo smisla za tovarištvo in življenje v kolektivu. Vzgojno vodstvo letovanja je prevzel prof. Franc Sirk. Za pomoč je imel 4 vodiče — dijakinje, vendar bi predšolski otroci na takem letovanju skoraj nujno potrebovali vzgojiteljico. Pa tudi ti vodiči so s pomočjo prof. Sirk svoj nalogi rešili zadovoljivo. Letovanje smo organizirali tako, da smo otroke ob pol osmih zjutraj odpeljali z avtobusom ali pa so šli peš, če ni bilo vozila. Vračali so se okrog 18. ure, včasih peš, včasih pa z avtobusom.

Za prehrano otrok je skrbel tov. Serdoner, ki je bil upravnik gostišča. Naša komisija je predložila tudi jedilnik, ki ga je izdelala rep. inšpektorica dr. Lunačkova, ki je tudi osebno pregledala letovanje dne 31. julija 1957 in ugotovila, da je bila hrana res dobra, izdatna,

raznovrstna in za otroke primerna. Letovanje je obiskala in pregledala tudi okrajna in občinska komisija za kolonije pri soc. skrbstvu.

Omenim naj še, da so starši otrok, ki so letovali, upravi podjetja zelo hvaležni za ta ukrep in že sedaj vprašujejo, kaj in kako bo glede tega v letu 1958.

Komisija je posvetila primerno pozornost epidemiji gripe. V ta namen smo sklicali posebno sejo, na kateri so bili navzoči predstavniki uprave in delavskega sveta. Dogovorili smo se za preventivne ukrepe. Delavci in uslužbenci so dalj časa dobivali dnevno pol litra vitaminskega čaja z ustreznimi medikamenti. Ugotovili smo, da je preventivna akcija, ki jo je vodil obratni zdravnik, močno dvignila odpornost pri ljudeh.

V zadnjem času je komisija predlagala naši upravi, da bi tudi tuberani in vačenci dobivali malico brezplačno ali pa bi morda komisija za njih plačevala iz svojega sklada minimalni prispevek. Seznam imenovanih smo izročili upravnemu odboru. Kolikor nam je znano so ta predlog sprejeli in ugodno rešili.

Posebno pozornost posveča komisija — na žalost neredkim pojavom — pijačstvu, ki ogroža naše družine. Žene prihajajo s prošnjami, da bi jim pomagali s tem, da bi same dvigale možev zaslužek, da bi ga le-ta ne zapil. Tu je težko pomagati, ker ne moremo administrativno ukrepati. Skušamo pa vplivati na posameznike, da prostovoljno podpišejo izjave, da lahko žene dvigajo denar. V težjih primerih pa ukrepa socialno skrbstvo. V glavnem pa se trudi naša patronažna sestra pridobiti take ljudi k modernemu zdravljenju.

Nadalje se je komisija bavila še s številnimi manjšimi tekočimi problemi, ki jih ne naštevam posebej. Vse te smo v glavnem zadovoljivo rešili.

Na koncu pa še najvažnejše naloge za prihodnje leto:

1. Nujno moramo pregledati ves teren.
2. S tem v zvezi je potrebno nastaviti socialnega delavca.
3. Priporočiti delavskemu svetu in upravi podjetja, da pripomore k rešitvi vprašanja toplega obroka za ves kolektiv. Komisija namreč ugotavlja, da so toplega obroka potrebni vsi, ker je večina naših ljudi brez tople hrane ves dan. Prepričani smo, da bi s takim ukrepom dvignili tudi storilnost. Posameznik bi pa tudi rad nekaj prispeval k uresničenju te potrebe. Merodajni forumi bodo gotovo naklonjeni izvedbi tega predloga.
4. Pripraviti vse potrebno za izvedbo počitniške kolonije in poskrbeti za finan. sredstva. Mnenja smo, da bi organizirali dvoje letovanj, to je eno za predšolske in eno za šolske otroke. Stroški za obe letovanji bi znašali ca. 700.000 din.
5. Delavski svet prosimo, da komisiji zopet odobri primerno dotacijo za socialno ogrožene in s tem zagotovi uspešno delo komisije.

V imenu komisije se zahvaljujem delavskemu svetu in upravi podjetja za vso naklonjenost in pozornost, ki smo jih bili dolžni pri letošnjem delu. Posebej se še zahvaljujem Zavodu za socialno zavarovanje, ki je izdatno podprl letovanje naših otrok in prosim za takšno naklonjenost tudi v bodoče.

J. S.

Analiza nesreč pri delu v letu 1957

Po statistični prijavi vseh nesreč pri delu, ki so zahtevale stalež, je v lanskem letu število nesreč naraslo od 295 na 316 primerov. Po evidenci je to majhen porast, vendar če upoštevamo, da je evidenca nezgod vsako leto popolnejša, lahko smatramo, da ta porast ni biten in da dejansko število nezgod ni naraslo. Iz priloženega obrazca štev. 1 vidimo, da je število izgubljenih dni zaradi nesreč pri delu padlo od 4611 v letu 1956 na 3878 v letu 1957, t. j. za 733 izpadlih dni manj. Prav tako je povprečni izpad delovnih dni na eno nezgodo padel od 15,6 v letu 1956 na 12,27 v letu 1957. Odstotek nesreč je manjši, od 24,20 v letu 1956 na 24,03 v letu 1957, kar zopet potrjuje že gornjo trditev, da se dejansko število nezgod ni dvignilo; računajoč kot prirastek delovno silo, je celo v upadanju.

Obrazec štev. 2 nam kaže pogostnost in resnost nezgod pri delu. Za leto 1956 teh podatkov nimamo, zato je primerjava težja, vendar se še iz razlike iz prvega polletja vidi, da je tudi tukaj občuten padec, posebno pri nezgodah pri delu, dočim je število nezgod na poti v primerjavi z lanskim letom precej naraslo. Zaradi nezgod na poti, ki jih je bilo v letu 1957 60 primerov, je bilo 931 izgubljenih delovnih dni. Tudi te nezgode v lanskem poročilu niso bile obdelane, zato ni mogoča primerjava. Visoko število teh nesreč pa nam pove, da je treba tej stvari v bodoče posvetiti več pozornosti. Tukaj bi si dovolil opozoriti na gibanje teh nezgod po mesecih, ki sicer v prilogah ni razvidno. Zanimivo je, da je število nezgod na poti v poletnih mesecih največje. Tako jih je bilo n. pr.:

v januarju	3
v februarju	3
v marcu	4
v aprilu	2
v maju	7
v juniju	12
v juliju	10
v avgustu	6
v septembru	4
v oktobru	4
v novembru	3
v decembru	2

Če hočemo analizirati vzroke teh poškodb, vidimo, da je največ teh povzročenih pri raznih padcih s kolesom, zato lahko smatramo te za čiste prometne nesreče. Nekaj teh je bilo zelo težkih in bodo zahtevale v enem primeru celo trajno invalidnost. Upoštevati pa moramo, da je velik del naših delavcev zelo oddaljen od kraja zaposlitve, ta problem pa je bil nakazan že v lanskoletnem poročilu HTZ komisije.

Pri analizi nesreč po načinu poškodbe, ki je razvidna iz obrazca štev. 3 se vidi, da je največ poškodb nastalo zaradi udarcev predmetov oziroma ob predmete, kot so to n. pr. pri nas Zn-pločevina, surovi Zn, Zn odrezki in drug podoben material. Pri teh izstopa predvsem valjarna s številnimi urezi in vbodi. Tudi ostali obrati so pri tem načinu poškodbe zelo zastopani. Kot drugi še vedno problematičen način poškodb nam kaže rubrika 26, t. j. stik s skrajnimi temperaturami — opekline. Teh je največ v topilnici, in to 41 od skupnih 74, kar je sicer za značaj dela razumljivo, vendar je to vprašanje pri odpravljanju nesreč še nerešeno, saj se pri tem načinu dela z doslej uporabno osebno zaščito ni dalo mnogo storiti. Vsi ostali načini poškodb so več ali manj splošni in se pojavljajo enakomerno po vseh obratih. Opozoriti še moram na znaten padec poškodb zaradi pretegov, k čemur je na vsak način mnogo doprinesla delna ureditev dekovilskega tira in okretnih plošč za vagonete.

Priloga štev. 4 nam kaže število poškodb po delih telesa. Po vseh dosedanjih statistikah in analizah je bila v Cinkarni kot najčehše poškodovani del telesa — noga. Od tega največ stopalo, ostalo pa spodnja ekstremiteta. Zanimiva je sprememba v letu 1957. Število poškodb roke je za 45 primerov večje od števila poškodb noge. Največ teh odpade na prste rok. V tem primeru izstopa najbolj valjarna, saj ima od skupnega števila poškodb roke valjarna 43 teh primerov. Poškodbe nog so šele na drugem mestu, iz česar lahko povzamemo, da je uvedba zaščitnih čevljev z vgrajeno jekleno kapico le precej pripomogla, čeprav so bili čevlji izdani šele v drugem polletju lanskega leta. Poškodbe oči so v tem letu znatno manjše in to od 28 na 17 primerov.

Nesreče pri delu, analizirane po delovni uri dneva nam tudi kažejo manjšo spremembo. Na to je vplivala predvsem topilnica, ki je z znižanjem nesreč v svojem obratu znižala obenem število nesreč v prvi delovni uri. Visoko število teh je bilo v prejšnjih letih predvsem v topilnici, ker je tu v tem času dneva najtežje in najbolj nevarno delo. Število teh nesreč v prvih štirih urah raste, po tej uri pa očitno pade, tako da imamo v osmi uri le še 12 primerov.

Obrazec štev. 6 razdeljuje nezgode pri delu po dnevih v tednu. Te so po vseh dnevih skoraj enako razdeljene, kar je v primerjavi s prejšnjimi leti zelo različno, ko je bil četrtek najbolj ogrožen dan v tednu. Tudi po obratih so vsi primeri enakomerno porazdeljeni po dnevih v tednu.

Nomenklatura izvorov nesreč (priloga 7) obravnava le-te po navedenih šifrah, od katere vsaka pomeni vrsto izvora nesreče, tako n. pr. poškodbe s pogonskimi stroji, transportnimi sredstvi, električno instalacijo itd. Rubrika 012 ima največ nesreč ter nam kaže te, ki izvirajo od poškodb z raznim materialom, kakor pločevina, opeka, cinkovi bloki in podobno. Teh je tudi v tem letu bilo največ, saj je 162 primerov dobra polovica vseh nesreč. Težko pa bi analizirali le-te še globlje saj so načini poškodovanja s tem tako različni in skoraj v vseh obratih, zato ne moremo trditi,

Letovanje naših otrok — kopanje

Obr. štev. 1

(Nesreče pri delu po številu, po izpadlih delovnih dneh in po obratih).

Obrat	Pov. štev. zaposl.	nesreče pri delu smrtne	ostale	Skupaj	Izpad delov. dni	Povpr. na n	Št. nesreč na 100 zaposl. %
Topilnica	263	—	79	79	1065	13,48	30,04
Pražarna	150	—	38	38	457	12,02	25,33
Cinkovo belilo	16	—	3	3	104	34,66	18,75
Keramika	45	—	8	8	143	17,87	17,77
Valjarna	175	—	65	65	616	9,48	37,14
Plinarna	34	—	6	6	82	13,67	17,65
Transportni oddelek	87	—	23	23	202	8,78	26,44
Mehanična delavnica	110	—	26	26	306	11,77	23,66
Elektro delavnica	26	—	4	4	407	11,75	15,38
Gradbeni oddelek	82	—	11	11	141	12,82	13,41
Skladišča	43	—	18	18	201	11,17	28,57
Kemični obrati	119	—	28	28	431	15,40	23,53
Pomožni oddelek	65	—	7	7	84	12,00	10,77
Skupaj 1957	1315	—	316	316	3878	12,27	24,03
Skupaj 1956	1218	—	295	295	4611	15,60	24,20

Obr. štev. 2

(Nesreče pri delu, na poti k delu in z dela, na pogostnost in resnost, na vse dejansko opravljene delovne ure).

Skupno za celo podjetje	Število nesreč smrtne	ostale	Skupaj	Izpad del. dni	Opravljene del. ure	Pogost	Resnost
Nesreče pri delu	—	316	316	3878	2,969.756	106,40	1305,8
Nesreče na poti na delo in z dela	—	60	60	931	2,969.756	20,20	313,5
Skupaj	—	376	376	4809	2,969.756	126,60	1619,3

Obr. štev. 3

(Nesreče pri delu po načinu poškodbe in po obratih).

Obrat	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	Skupaj
Topilnica	7	7	6	4	—	11	41	—	—	3	79
Pražarna	2	13	4	2	2	—	14	1	—	—	38
Cinkovo belilo	—	1	1	—	—	—	—	—	—	1	3
Keramika	1	4	3	—	—	—	—	—	—	—	8
Valjarna	24	27	2	—	1	3	7	—	—	1	65
Plinarna	1	3	—	—	—	2	—	—	—	—	6
Transportni oddelek	6	8	1	3	2	—	2	—	—	1	23
Mehanična delavnica	8	7	1	1	—	2	3	—	—	4	26
Elektro delavnica	—	—	—	—	1	1	1	—	—	1	4
Gradbeni oddelek	5	4	1	—	—	1	—	—	—	—	11
Skladišča	3	6	4	2	—	2	—	—	—	1	18
Kemični obrati	4	7	2	1	2	4	4	—	—	4	28
Pomožni oddelek	1	—	—	1	1	1	2	—	—	1	7
Skupaj 1957	62	87	25	14	9	27	74	1	—	17	316
Skupaj 1956	36	95	6	23	9	35	62	—	1	28	295

Obrazec šte. 6

(Nesreče pri delu po dnevih v tednu).

Obrat	Poned.	Torek	Sreda	Četrtek	Petek	Sobota	Nedelja	Skupaj
Topilnica	12	10	13	12	17	9	6	79
Meh. del.	5	1	5	8	2	3	2	26
Pražarna	5	7	8	4	5	5	4	38
Cinkovo belilo	1	1	—	—	1	—	—	3
Keramika	1	1	3	1	1	—	1	8
Valjarna	10	9	7	14	11	10	4	65
Plinarna	2	1	1	—	1	1	—	6
Transp. odd.	6	4	3	3	1	4	2	23
Elektro del.	—	1	—	1	—	1	1	4
Gradbeni odd.	1	2	2	3	2	1	—	11
Skladišča	6	—	1	2	3	6	—	18
Kemični obr.	3	4	2	4	7	5	3	28
Pomožni odd.	1	2	1	1	—	2	—	7
Skupaj	53	43	46	53	51	47	23	316
Skupaj	36	48	45	61	37	49	19	295

da so mogoče specifični za naše podjetje, ko je znano, da so zastopani v vsej industriji kot najpogostejši.

Nomenklatura vzrokov je mogoče letos bolj zanimiva. Rubrike od 001 do 006 navajajo nesreče, povzročene zaradi pomanjkljivih tehničnih zaščitnih sredstev. To število je v tem letu precej manjše zato pa odpade večji del na osebni faktor (rubrika 201—210), t. j. 26 nezgod ali 7,5 % več kot leta 1956. Iz tega sledi dejstvo, da moramo vložiti tukaj več truda in pozornosti. Osebni faktor, ki je kakor vidimo v večini primerov, povzročitelj nesreč, je še do danes zelo neraziskan, s tem mislim, da je iskanje vzrokov v tem faktorju še zelo težko. Rubrika 201, ki govori o nezgodah, povzročenih zaradi nepoznavanja nevarnosti, kaže da moramo tudi vplivati s pravilnim poučevanjem, saj nam je število teh nesreč od lanskega leta naraslo. Visoko je tudi število poškodb zaradi nepremišljenosti, na tretjem mestu pa so nezgode, nastale zaradi neupoštevanja varnostnih ukrepov.

Nezgode po obratih so razvidne iz vseh prilog, da je s tem mogoča boljše analiza vzrokov. V topilnici je število teh padlo od 97 v letu 1956 na 79 v letu 1957. Razlika je 18 primerov. Nasprotno pa je število nesreč v valjarni naraslo za več kot 100 %. Odstotek nesreč na sto zaposlenih znaša 37,14 in je najvišji od vseh obratov. Druga je topilnica s 30,04 %, v ostalih obratih pa je ta odstotek znatno manjši, izstopajo le še skladišča z 28,50 % in transportni oddelek z 26,44 %. Kot najboljšega moramo omeniti stavbni oddelek, saj je njegov odstotek 13,41 z ozirom na težko in nevarno delo relativno nizek. Kaj je vzrok porastu nesreč v valjarni? V ta obrat je bilo sprejetih večje število novih delavcev, tako da se je stalež zaposlenih dvignil od 120 na 175. Predvsem pa gre tu za povsem drug in bolj problematičen vzrok. Valjarna, kot predelovalni obrat zahteva za svoje delo delovno silo, ki je prej šla skozi industrijo, t. j. ljudi, ki so že do neke mere industrijsko vzgojeni, saj sama fizična sila za opravljanje tega dela ni dovolj. V valjarno je bilo sprejetih večina teh, ki jim je manjkala takšna predkvalifikacija. Če pogledamo samo nabroj urezov in vbodov, vidimo, da izvirajo le-ti večinoma iz valjarne. Vsa prizadevanja za znižanje nesreč pri delu

ne morejo znatno pomagati, če na drugi strani prezremo tako važen faktor kakor je ta, da je pri sprejemanju nove delovne sile le treba opraviti vsaj površno atestiranje ljudi in pa, da je za vsako delo potrebno določeno uvajanje na delovnem mestu.

Se nekaj besed o nezgodah izven dela, ki jih sicer ne vodimo, vendar so evidentne iz statistike obratne ambulante, njih število pa le vpliva na višino vseh izgubljenih delovnih dni. Teh nezgod je bilo v letu 1957 71 primerov, od tega 42 takšnih, ki so zahtevale daljši ali krajši bolniški stalež. Tudi te so bile v poletnih mesecih največje, n. pr. v avgustu kar 17 primerov. Prepričan sem, da je treba za večino teh iskati vzrok v sezonskem delu, za katero so naši ljudje v tem letnem času zelo angažirani.

Splošno k analiz!

Porabljenih finančnih sredstev za higieno-tehnično zaščito je bilo v letu 1957 kot sledi:

za osebna zaščitna sredstva	din 20,218.000
za tehnično zaščito	din 1,777.000
za higiensko zaščito	din 2,102.000
za okrepčila	din 6,620.000
Skupaj	din 30,717.000

V to vsoto pa niso všteta sredstva, ki so bila uporabljena za propagando varnosti pri delu (razstava HTZ, publikacija »Delo in varnost« in »Delaj varno« itd.).

Janko Ločičnik

Obr. šte. 4

(Nesreče pri delu po poškodovanih delih telesa in po obratih).

Obrat	Prsti roke desne leve	Roka do zapestja	Roka	Stopalo	Noga	Oči	Glava	Trup	Skupaj	
Topilnica	8	6	4	10	21	16	3	2	9	79
Pražarna	4	5	1	4	12	7	1	2	2	38
Cinkovo belilo	1	—	—	—	1	—	1	—	—	3
Keramika	3	1	1	1	2	—	—	—	—	8
Valjarna	20	11	8	4	8	9	1	—	4	65
Plinarna	1	1	—	—	1	2	—	—	5	6
Transportni oddelek	3	1	4	3	1	3	3	2	3	23
Mehanična delavnica	6	2	5	2	4	—	4	—	3	26
Elektro delavnica	—	—	—	1	—	2	1	—	—	4
Gradbeni oddelek	3	4	—	—	1	1	—	1	1	11
Skladišča	3	2	1	2	3	2	—	2	3	18
Kemični obrati	1	4	—	7	4	4	4	—	4	28
Pomožni oddelek	1	—	1	1	—	2	—	1	1	7
Skupaj 1957	54	37	25	35	58	48	18	10	31	316

Obr. šte. 5

(Nesreče pri delu po delovnem času in poobratih).

Obrat	1	2	3	4	5	6	7	8	Nadure	Skupaj
Topilnica	23	12	12	13	10	2	4	3	—	79
Pražarna	2	5	4	8	5	8	3	3	—	38
Cinkovo belilo	—	1	—	—	—	1	1	—	—	3
Keramika	2	1	—	2	1	1	1	—	—	8
Valjarna	6	11	12	11	6	8	9	2	—	65
Plinarna	1	—	2	2	—	1	—	—	—	6
Transportni oddelek	5	4	2	4	3	3	1	1	—	23
Mehanična delavnica	2	4	3	4	8	1	4	—	—	26
Elektro delavnica	—	1	—	1	—	1	1	—	—	4
Gradbeni oddelek	2	3	2	2	1	1	—	—	—	11
Skladišča	5	6	1	3	1	—	1	1	—	18
Kemični obrati	4	4	2	9	3	3	2	1	—	28
Pomožni oddelek	—	2	—	1	—	2	1	1	—	7
Skupaj 1957	52	54	40	60	38	32	28	12	—	316
Skupaj 1956	55	46	42	43	41	27	28	13	—	295

Obr. šte. 7

(Nesreče pri delu po izvoru poškodbe).

Nomenklatura izvorov	001	002	003	004	005	006	007	008	009	010	011	012	013	014	015	016	017	018	Skupaj
Število nesreč 1957	12	2	2	3	2	4	38	—	6	—	24	162	5	3	3	20	30	60	376
Število nesreč 1956	6	1	1	3	2	3	47	—	5	1	26	135	8	7	—	32	18	—	295

Obrazec šte. 8

(Nesreče pri delu po vzroku poškodbe).

Nomenklatura vzrokov	001	002	003	004	005	006	101	102	201	202	203	204	205	206	207	208	209	210	Skupaj
Število nesreč 1957	9	3	11	15	14	49	13	—	85	27	61	1	25	1	—	1	—	1	316
Število nesreč 1956	18	3	21	35	4	31	7	—	54	31	74	—	17	—	—	—	—	—	295

Letno poročilo

o delu obratne ambulante Cinkarne v letu 1957

Obratna ambulanta Cinkarne je samostojna zdravstvena ustanova v okviru podjetja. V tem letu je imela splošno ordinacijo z zdravnikom, računovodjem, medicinsko sestro in bolničarko ter zobno ambulanto. V ambulanti so se zdravili praviloma cinkarnarji, ne pa svojci. Iz splošnih podatkov je razvidno, da je bilo v splošni ambulanti, na katero se poročilo nanaša 14.047 pregledov, od tega je bilo 2914 prvih in 11.133 ponovnih pregledov. Povprečno je bilo dnevno pregledanih 46 ljudi. V tem času je bilo opravljenih 5060 storitev ali povprečno dnevno 16. Zdravnik je opravil 664 obiskov na domu ali mesečno povprečno 55 po številu.

V stalež je bilo sprejetih 1.818 ljudi. Za njihovo zdravljenje je bilo porabljenih 28.151 bolniških dni. V to število izgubljenih dni so všteti vsi dejanski dnevi, torej tudi nedelje in prazniki. Število delovnih dni je bilo za približno 1/6 manjše. Razlika med I. in II. polletjem je bila zelo velika, saj smo imeli v I. polletju le 690 ljudi, katere smo zaradi bolezni sprejeli v stalež, za kar je bilo porabljenih 11.912 bolniških dni, dočim je v II. polletju znašalo število bolnikov 1142 s 16.276 izgubljenimi dnevi. Tudi v primerjavi z lanskim letom je število primerov in izgubljenih delovnih dni naraslo, saj je bilo lansko leto sprejeto v stalež 1705 bolnikov, za kar smo porabili 5464 bolniških dni. Kasnejša analiza morbiditete bo pokazala, kje je iskati vzroke temu povišanju.

Po podatkih Zavoda za socialno zavarovanje Celje, ki upošteva dejanske delovne dneve, izgubljene zaradi bolezni, je bil stalež v procentih in po mesecih za 1957. leto naslednji:

januar	4,35	februar	5,23
marec	5,04	april	5,02
maj	5,17	junij	6,47
julij	6,07	avgust	6,65
september	5,65	oktober	8,55
november	6,03	december	5,41

ali povprečno 5,79 % letno.

Iz krivulje staleža, ki upošteva absolutne številke ljudi v staležu, je razvidno, da v I. polletju povprečno 66 ljudi ni delalo zaradi bolezni in nezdod, v II. polletju pa je to povprečje naraslo na 80, kar predstavlja skupno za vse leto povprečje 73 ljudi. Ta krivulja je značilna zaradi svojih vrhov konec avgusta in meseca oktobra.

Po teh splošnih podatkih o bolovanju v Cinkarni navajamo v naslednjem nekaj značilnosti z ozirom na specifično morbiditeto. Kot podlaga za te podatke so nam služili individualni listki, ki jih pošiljamo statistično-zdravstveni službi po končanem zdravljenju, dočim kopija ostane pri nas. Ti individualni listki zahtevajo seveda bolniške dneve, ne pa delovnih dni, izgubljenih zaradi bolezni in nezdod. Se prej moram poudariti na določene razlike zlasti pri nezdodah med podatki zdravstvene službe in pa varnostne v podjetju. Pri nas je število primerov večje. Statistika varnostne službe upošteva le primere, ki so se dejansko zgodili v tem letu in pa prvič. Mi pa smo po svojih podatkih vzeli v poštrev tudi tiste primere, ki so se dogodili v letu 1956, pa so se zdravili še v letošnjem letu, saj smo zaradi njih izgubili tudi delovne dneve, vse posledice in ponavljanja po nezdodah tako imenovane recidive in pa prav tako primere zajete v I. polletju, ki pa so bili prevzeti v II. polletje v zdravljenje in torej kot primeri dvakrat šteti. Iz tega sledi nekoliko višje število primerov, vsega skupaj verjetno 50 do 70 pri sicer dejansko izgubljenih delovnih dnevih.

Na prvo mesto stopajo v tem letu nezdode, po številu 523, za kar je bilo porabljenih 8520 dni. Od tega jih odpade na nezdode izven dela 81 z 1552 dnevi. Vseh registriranih nezdod tako pri delu, na pot na delo in izven dela je

bilo v tem letu 799, pri tem so mišljene tudi takšne, ki niso zahtevale staleža. Kljub temu, da je že varnostni tehnik iz svoje varnostno-tehnične strani proučil nezdode, predvsem tiste, ki so zahtevale stalež, za katere je bilo treba napraviti prijavnico nezdode in ki so se v glavnem zgodile pri delu in na poti na delo, se mi zdi pravilno, da kot obratni zdravnik nezdode zajamem kompleksno in dam tudi svoje pripombe.

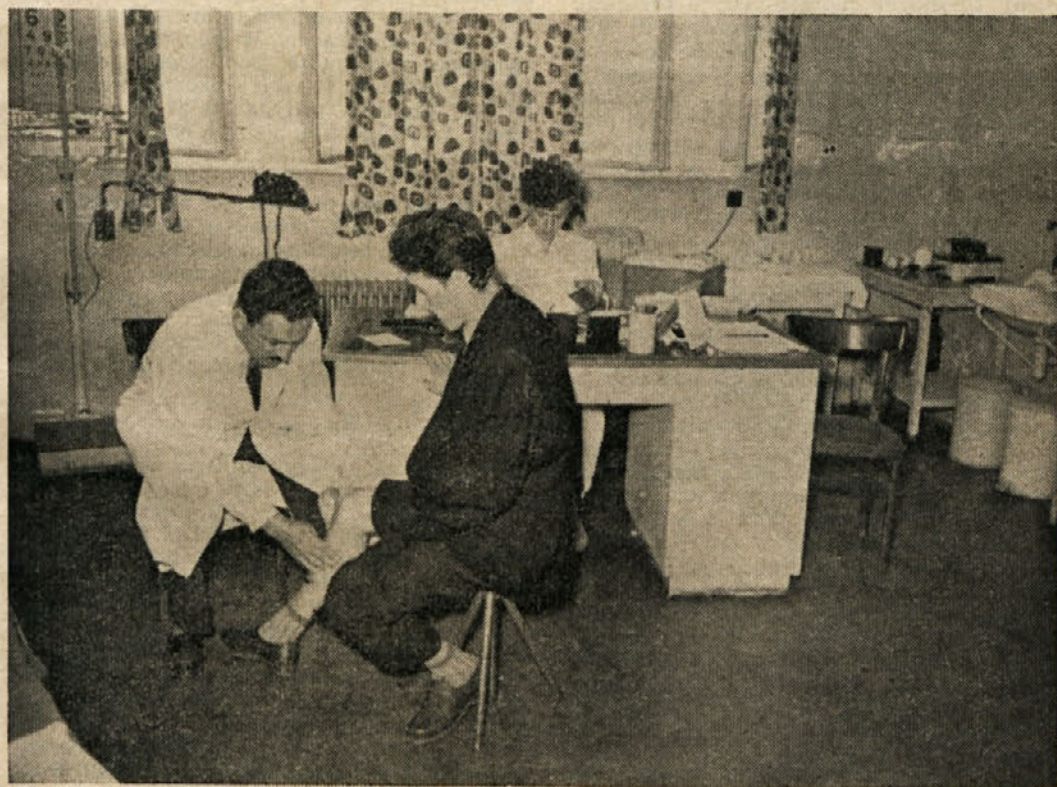
Ze zgoraj sem omenil, da so v ambulantnih številkah glede primerov razlike med dejansko nastalimi nezdodami, t. j. prvič v tem letu nastalimi in med zdravljnimi. Ker nas v glavnem zanimajo te prvič nastale nezdode, se bom pri svojih izvajanjih v glavnem zadržal pri teh. Kje so se te nezdode dogajale in kdaj z ozirom na letni čas. Od 799 jih je bilo 414 sprejetih v stalež, 385 pa se jih je zdravilo ambulantno, odnos skoraj pol proti pol. Od teh se jih je zgodilo 656 pri delu, 315 jih je zahtevalo stalež, brez staleža pa jih je bilo 342. Razmerje je tudi tu skoraj pol proti pol (48:52). Nezdod, ki so se primerile na poti na delo, je bilo registriranih 72, od tega je bilo 57 sprejetih v stalež, dočim jih je bilo le 15 izven staleža. Razmerje 79:21 govori to, da je tu v glavnem šlo za težje nezdode. Nezdod, nastalih izven dela, je bilo registriranih 71, od tega jih je šlo 42 v stalež. Tudi tu govori razmerje med staležem in brez staleža zato, da so bile to težje nezdode (62:38). Zanimiva so časovna dogajanja teh nezdod v teku leta s tipičnim vrhom v juliju in avgustu. Poglejmo vse registrirane nezdode, razdeljene po obratih. Na prvem mestu je seveda topilnica z 243, od vseh za razliko od 277 v lanskem letu. Na drugem mestu je letos valjarna s 130, medtem ko jih je imela lansko leto le 86. Pri tem je treba upoštevati dejstvo, da je bilo lansko leto v valjarni zaposlenih 102, letos pa 175 ljudi, je pa kljub temu skok prevelik. Nadalje sledi mehanična delavnica s 96 letos in 156 lansko leto, vendar pri zmanjšanjem staležu ljudi od povprečja 157 v lanskem letu na 110 letos. Sledi pražarna s 75 letos in 78 lansko leto pri približno istem staležu ljudi. Naslednja je kemična z 68 nezdodami letos in 80 lansko leto, vendar pri manjšem številu ljudi letos. Sledita stavbni oddelek in transport s 40 primeri, lani pa s 53 in 42. Ostali oddelki

niso značilni. Ob tej priliki bi hotel opozoriti tudi na to, da je od celokupnega števila nezdod pri delu v topilnici slaba polovica takih, ki so terjale stalež, dočim je v valjarni letos več kot dobra polovica takšnih, ki so bile sprejete v stalež, kar govori za to, da ni bilo povišano število nezdod v valjarni, ampak da je povišana tudi težina teh nezdod.

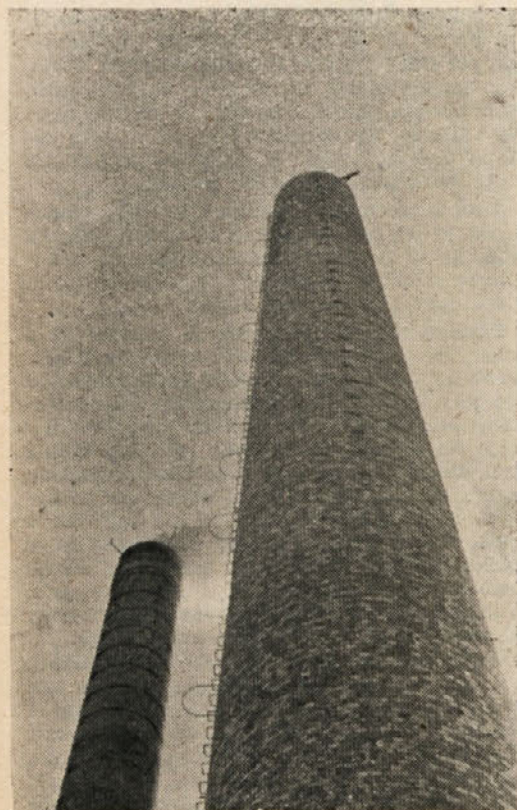
Tudi za mehanični oddelek je letos značilno, da je od celotnega števila dobra tretjina takih, ki so zahtevale stalež, dočim so v kemičnem oddelku zopet tri petine takšnih, ki so bili sprejeti v bolniški stalež.

Končno smo obdelali vse te nezdode še z ozirom na poskodovane dele telesa. 293 primerov od 799 odpade na roke do zapestja, od tega je bilo 133 takih primerov, ki so zantevali stalež, 160 pa brez staleža, se pravi razmerje, ki je ugodnejše glede težine poškodb. Ne bi mogli reci, da je v časovnem razporedu kakšna tipična krivulja. Na ostali deli gornje okončine odpade 74 primerov, od tega 48 v staležu in 26 izven staleža, razmerje, ki je neprimerno bolj neugodno z ozirom na težino poškodb. Tu imamo vrh v juliju in avgustu. Na nogo samo do členka odpade 132 primerov, razmerje 78:54, kar zopet govori o težjih poškodbah, tudi tukaj imamo svoj vrh v letnih mesecih. Na ostali deli spodnjim okončin odpade 94 primerov, od tega 61 v staležu in 37 izven staleža, kar govori za težje poškodbe. Na poškodbe v krizu odpade 36 primerov, mišljeni pa so predvsem tisti, pri katerih je bil evidenten traumatski izvor poškodbe oziroma funkcionalne nesposobnosti. Razmerje staleža in brez staleža je 23:12. Na trup sam je odpadlo 41 primerov, razmerje 26:15. Poškodb oči je bilo registriranih 87, od tega 24 težjih, torej takih, ki so zahtevale zdravljenje v bolnišnici oziroma v staležu sploh, 63 pa jih je bilo brez staleža. Izrazite so poškodbe rok, ki predstavljajo od celotnega števila 36 %, nato sledijo poškodbe nog, t. j. 16 %, na tretjem mestu po poškodbe spodnje okončine s 94 primeri, t. j. 11 % in na četrtem mestu poškodbe oči, ki predstavljajo 10 %, nato sledi zgornja okončina glava, trup in kriz. Če od celotnega števila vzamemo celotno zgornjo okončino, je to 367 primerov ali skoraj polovica vseh. Če pa vzamemo roke in noge skupaj, je to 893 primerov ali 74 %, drugače povedano, tri četrtine od vseh nezdod v Cinkarni odpadejo na roke in noge in so torej okončine najbolj izpostavljene nezdodam in jim je torej v preventivi treba posvetiti največjo skrb.

Naslednjo skupino obolenj pa predstavljajo obolenja dihal. V tem letu je bilo registriranih 545 in je bilo zaradi njih izgubljenih 5303 dni.

Cinkarniška ambulanta

Nov 80-metrski dimnik raste v višino
(Foto Deržek A.)

Obolenja dihal dajemo na drugo mesto zaradi tega, ker je število izgubljenih delovnih dni zaradi njih za skoraj 2000 dni manjše od nezgod pri delu, kljub temu, da je število primerov dihalnih obolenj za 100 večje od števila nezgod. Najvažnejša postavka predstavlja v tem letu influenza in to tipično sezonska. V I. polletju je bilo 28 primerov gripe, v II. polletju pa 267, od tega 203 v oktobru. V odstotkih bi lahko izpad delovnih dni zaradi gripe izrazili na ta način, da je 15 % cinkarnarjev v oktobru bilo v bolniškem stanju zaradi gripe, kar predstavlja v primerjavi z drugimi podjetji razmeroma majhno število. Po podatkih je bil odstotek v večini podjetij precej večji, saj je ponekod dosegel celo 40 % in je resno ogrožal proizvodnjo tiste dni. Vsekakor bi bilo preuranjeno trditi, da so naše preventivne mere, ki smo se jih posluževali z rednim dajanjem acisala in viskovitaminskega čaja izključno pripomogle k tako nizkemu številu obolenj. Upoštevati moramo, da je pri naših ljudeh le precej razvita odpornost proti prehladnim obolenjem zaradi značaja dela, saj klimatski pogoji, v katerih delajo, dvigajo kondicijo in odpornost. Vemo tudi, da je kapljica infekcija na splošno v cinkarniških prostorih manj mogoča kot n. pr. v zaprtih prostorih pisarn ali tekstilnih tovarn, so pa predvsem tudi ljudje bili izpostavljeni močni kapljici infekciji doma, kjer se je verjetno izvršila okužba. Na splošno je bolovanje za to gripo trajalo po 5 dni in je večinoma potekalo brez komplikacij, nastopilo je le nekaj vnetij pljuč kot posledica in pa nekaj vnetij srednjih ušes in v takem primeru nismo štedili z zdravili, saj je bilo treba ordinirati najmočnejše antibiotike. Če pogledamo še po oddelkih je topilnica z 52 primeri gripe v II. polletju na prvem mestu, takoj za njo pa valjarna s 46 primeri in pražarna s 40 primeri pri skoraj polovico manjšem številu ljudi. Sledi mehanična delavnica z 29 primeri, kemična z 18 itd. Obravnavali smo samo tiste, ki so bili v staležu, mislim pa, da bi se ta odnos bistveno ne spremenil, če bi upoštevali nekaj primerov, ko niso ostali doma zaradi gripe. Druga, najpogostejše zastopana skupina obolenj dihal so različne angine, nahodi, vnetja v čelnih in obnosnih votlinah itd. Teh je bilo v tem letu 124 primerov in je zaradi njih bilo izgubljenih 1217 dni. Močno so zastopane pri teh obolenjih topilnica, mehanična, valjarna in pražarna ter nameščenci.

Tretje najmočnejše zastopano obolenje dihal so akutni in kronični bronhitis, povezani z naduho. Teh je bilo v tem letu 70, najpogo-

steje v topilnici in v kemičnih obratih. Razlaga za tako pogostnost je predvsem v klimatskih in atmosferskih pogojih, katerim so izpostavljeni ljudje v teh obratih.

Če motrimo obolenja, pridejo na vrsto kožna in podkožna obolenja, katerih je bilo 183 in zaradi njih izgubljenih 2162 dni. Najpogostejše nastopa furunkuloza, predvsem v topilnici pražarni in valjarni.

Slede obolenja kosti in drugih gibal, teh je 169 in je bilo zanje uporabljenih 2145 dni. V to skupino pridejo predvsem težave v križu, bodisi da pri njih organsko ni bilo najti nič posebnega, razen bolečin in mišične napetosti, teh primerov je bilo 91 in je šlo za običajni lumbago, včasih pa je bilo najti že organske okvare vretenec v smislu spondylatroze, teh primerov je bilo 24. Ta obolenja nismo obravnavali kot nezgode pri delu zaradi tega, ker pri njih ni bil jasen trumatski moment nastanka. Značilen nastanek v smislu nezgode je tak, ko pacient izjavi, da je pri nenadnem vzdigu ali gibu kakšnega bremena začutil ostro bolečino v križu in ni bil sposoben včasih niti hoje več. Ze ponovno je bilo ugotovljeno, da so ta obolenja v križu posledica raznih faktorjev, predvsem mehničnega, t. j. trajna, nenadna, pogosto nefiziološka obremenitev, predvsem hrbtna muskulatura, včasih pa tudi trebušne. Svojo vlogo pa igrajo tudi klimatski pogoji v katerih delajo naši ljudje, torej je vsekakor važna tudi revmatska geneza. Tretji moment, na katerega pa navadno ne mislimo, kaže pa izkušnja, da je izredno važen, je vprašanje priučitve in adaptacije na težke delovne pogoje in krimaske prilike pri nas ob istočasnem harmoničnem obvladavanju gibov, ki jih je šična skupina ni nikdar toliko obremenjena, da bi nastopile v njej okvare. Da je ta individualna sposobnost prilagoditve in elastično lahkotnega izvajanja gibov pri delu silne važnosti, vidimo prav po tem, da imamo skupine ljudi, ki pogosto bolujejo za temi težavami, ko drugi nikoli ni v ambulanto, opravljajo pa vsi isto delo. Ta obolenja so izrazito zastopana v topilnici in v pražarni.

Po številu primerov sledijo obolenja prebavnega trakta, ki jih je bilo 147 in je bilo zanje porabljenih 1965 bolniških dni. Ob tej priliki bi opozoril na razmeroma precejšnje število želodčnih čir, saj smo jih ugotovili kar 24, sicer pa je šlo v glavnem za akutne in kronične katarje želodca in črevesnega trakta.

Naj omenim ob zaključku še, da je bilo v zdravljenju 13 primerov tuberkuloze, od tega 11 pljučnih, za kar je bilo uporabljenih 2947 bolniških dni, 5 od teh je bilo iz topilnice. Pred zaključkom obdelave se obrnimo še na posamezne oddelke, kako so bili zastopani pri teh obolenjih. Na prvem mestu je bila topilnica. 498 topilničarjev je bilo v staležu od skupnega števila 1818. Topilničarji predstavljajo približno 20 % vseh cinkarnarjev, dočim teh 498 primerov predstavlja 27 % vseh primerov, se pravi da je pri njih obolenje močno nad povprečjem. Po številu primerov jim sledi pražarna z 255 in s 3541 izgubljenimi dnevi, tudi oni so nad povprečjem, saj predstavlja njihov stalež 11 % celotnega števila obolenj. Valjarna je v celokupnem številu bolezenskih primerov še razmeroma na dobrem, bilo jih je 242 pri 175 ljudeh povprečnega staleža. Sledi mehanična s 176, kemična s 153, stavbni s 108, pomožni oddelek z 89, keramika z 81 primeri, nato transport, nameščenci, skladišče in plinarna.

PREVENTIVA

Ker je socialno-preventivna dejavnost, s katero smo se začeli posebno baviti, bila posebno obdelana, zato je našega dela ne bom ponovno opisoval, omenil bi samo to, da je osnova te dejavnosti zbiranje dokumentacije na podlagi socialnega lista, ki ga opravlja po patronažnem načinu dela naša medicinska sestra. Poleg tega metodičnega dela smo podvzeli vse mogoče akcije, bolj kampanjskega značaja, pač z ozirom na trenutne potrebe, kot je bilo omenjeno v poročilu predsednika socialne komisije.

V ožji zdravstveni preventivi smo se ukvarjali predvsem s sistematičnimi pregledi. Pregledi so se nadaljevali iz leta 1956, ko je bilo v tem letu pregledanih 120 topilničarjev, 18

iz kemičnih oddelkov, 5 iz plinarne in še nekaj posameznikov iz ostalih obratov. Pri osebni anamnezi sta dve tretjini izjavili, da nimata nobenih težav in da svoje delo lahko opravljata, sicer so pa predvsem tožili o bolečinah v križu, teh je bilo 24, o težavah pri dihanju, teh je bilo 14, o bolečinah v želodcu in o utrujenosti. Zanimalo nas je tudi osebno ocenjevanje stanovaških razmer, v katerih živijo ti ljudje. Dve tretjini jih je izjavilo, da imajo odgovarjajoče stanovanje, dočim je dobra tretjina izjavila, da imajo neprimerno stanovanje. Ena tretjina pregledanih ima do delovnega mesta manj kot četrt ure, 11 manj kot pol ure, 17 manj kot 1 uro in 11 do 2 ure pa tudi več. Dve tretjini sta izjavili, da kadita, dočim so odgovori o pitju alkoholnih pijač nezanesljivi. Dve tretjini pregledanih imata zobovje v redu ali sanirano, pri 1 tretjini pa obstoja še vedno defektno ali kariozno zobovje. Ob tej priliki smo našli dve tuberkulozi pljuč. Obolenja smo poslali na zdravljenje v zdravilišče, sicer pa nastopajo v glavnem bronhitisu in emphysemu, kot je bilo že omenjeno. Zanimivo je tudi to, da je zlasti pri topilničarjih rentgenološko opažati povečano srce, predvsem levega prekata v smislu športnega srca.

Velik del naše dejavnosti nam je zavzelo sodelovanje s HTZ komisijo, predvsem z varnostnim tehnikom in socialno komisijo.

Preširoko bi bilo, če bi v tem poročilu navajali vse mogoče podrobnosti o pregledih delovnih mest in pregledih na domovih, o analizah nezgod, o predlogih za ukrepanje pri njihovem preprečevanju, o vseh mogočih intervencijah, bodisi v tovarni ali izven nje. Delo obratne ambulante, HTZ komisije in socialne komisije je tako močno povezano, da tu točne opredelitve dela ni mogoče potegniti, lahko rečemo le to, da smo pri nas predvsem zbirali potrebno dokumentacijo in dajali impulse in ukrepe v danih možnostih, v ozkem sodelovanju z obema komisijama in z upravnimi in družbeno-političnimi forumi v podjetju. Da je povezanost obratne ambulante s kolektivom in tudi upoštevanje navodil precejšnje, je bilo opaziti po tem, da so se ljudje točno držali navodila glede cepljenja proti poliomielitisu, saj so vsi poročeni cinkarnarji dobili na ciklostilu tiskana objasnila o tem cepljenju. Velik napredek v tem letu je bil velik odziv za dajanje krvi cinkarnarjev, verjetno še prav posebno zaradi tega, ker je obratni zdravnik o pomenu transfuzije krvi govoril pri vseh sindikalnih pododbirih.

Ob koncu leta je bila ustanovljena v okviru podjetja obratna ambulanta za prvo pomoč, kjer dežurna bolničarka popoldne in ponoči ter ob nedeljah in dela prostih dneh nudi prvo pomoč. S tem smo rešili pereč problem strokovne pomoči, ki je bila doslej po oddelkih ali kopalnicah. Obenem nam je omogočena tudi evidenca nad vsemi nezgodami, ki se dogodijo v podjetju, četudi ne gredo v stalež. V tem času je bilo rešeno vprašanje zaščitnih čevljev za naše ljudi. Sedaj ni več zdroljenih palcev na nogi, če pa so, potem le vedno takrat, če delavci iz tega ali onega povoda ne nosijo zaščitnih čevljev z jekleno kapico.

Izgleda, da je za daljši čas rešeno vprašanje pijače, čaj, ki se sedaj na veliko kuha in večinoma odgovarja, ima pa tudi visoko fiziološko vrednost.

Po daljšem proučevanju, predvsem na podlagi rezultatov morbiditete in sistematskih pregledov, prejemajo danes topilničarji svoj topli obrok na račun materialnih stroškov. V letošnjem letu bomo poskusili ta krog razširiti med ostalimi, mislimo na tuberane in vajence oziroma mladince izpod 18 let.

UPRAVNO FINANČNO POROČILO

Naša ambulanta je ustanova s samostojnim finansiranjem od 1. I. 1957. Ima 8-članski upravni odbor, ki je imel v tem letu 7 sej. Upravni odbor je redno spremljal tekoče zadeve ambulante, potrjeval potrebne sklepe in obenem predstavljal vez s podjetjem.

Ambulanta je imela dohodke od plačila za storitve in pregleds od ZSZ Celje. Za zdravniški pregled, v katerega so bile vključene laboratorijski pregledi in storitve, smo po pogodbi z ZSZ Celje prejeli din 140. Ker pa je velik del dejavnosti obratne ambulante bil zajet v preventivi, bodisi v socialni ali medi-

cinski, je po zakonu podjetje dolžno stroške, nastale s to preventivo, plačati ambulantni. V letu 1957 smo prejeli od Cinkarne 1.000.000 dinarjev kot dotacijo za te stroške. V predračunu so bile postavke osebnega materialnega in funkcionalnega značaja preložene podjetju po predhodni odobritvi našega upravnega odbora, na kar nam je bil v četrtletnem obroku nakazan ta prispevek. V letu 1958 se bo ta prispevek zvišal v toliko, kolikor bo potrebno refundirati stroške osebnega funkcionalnega in operativnega značaja za ambulanto, vsi stroški pa se refundirajo od podjetja, oziroma se vključijo v preventivni prispevek. Celotni prispevek znaša po predračunu za leto 1958 2.150.000 din.

Preden preidemo na sklepe in predloge, o katerih naj bi sklepal delavski svet na tem zasedanju, z ozirom na vsa naša poročila, bi se na tem mestu zahvalil za vso razumevanje in skrb, za razvoj naše socialno zdravstvene službe tako upravi podjetja, kot vsem družbeno-političnim forumom v podjetju in še posebno našemu upravnemu odboru. Želel bi, da bi to sodelovanje in podpora tej službi bila za zgled tudi ostalim podjetjem toliko bolj, ker sega dejavnost obratne ambulante daleč preko okvira običajnega zdravljenja in šele nenehna skrb, metodično vodena nad zdravjem in delovno sposobnostjo in življenjskimi prilikami vseh članov kolektiva, daje pravi pečat in vrednost takšni zdravstveno-socialni službi.

SKLEPI IN PREDLOGI

1. Odobri se dejavnost obratne ambulante v letu 1957 zaključni račun o izdatkih za leto 1957 iz preventivnega fonda se potrdi po končani bilanci in po predložitvi upravi Cinkarne. Za leto 1958 se odobri prispevek Cinkarne v višini 2.150.000 din s tem, da se v to vsoto vključijo stroški za preventivo obratne ambulante in vsi osebni, funkcionalni in materialni stroški ambulante za prvo pomoč.

2. Po odobreni lokaciji za novo ambulanto se napravi razpis za izdelavo načrtov za to ambulanto. Uprava se pooblasti, da najame investicijsko posojilo za izgradnjo ambulante, obenem pa se naprosi ZSZ in DOZ, da pri izgradnji te ambulante iz svojih preventivnih sredstev materialno pomagata, saj bo to prva obratna ambulanta na našem področju, ki bo grajena po modernih načelih združene kurative, socialne in preventivne službe.

3. Za potrebe socialne komisije, mišljeno je predvsem dvojno letovanje otrok in pa konkretno reševanje problematike, kot se je to dogajalo v letu 1957, bi bilo potrebno vsaj 650.000 din.

4. Ob priliki dajanja predlogov za skrajšani pokojninski staž, je bilo razmeroma malo dokumentacije na razpolago. Ob tej priliki je bilo sklenjeno, da se izvrše vse preiskave atmosfere, prahu in klimatskih pogojev v Cinkarni, v vseh delovnih fazah. Za to delo naj se naprosi inštitut »Za higieno rada« v Zagrebu.

5. Za požrtvovalno delo izven svojih službenih dolžnosti naj se nagrade predsednik socialne in HTZ komisije in še nekateri drugi člani. Delavski svet naj določi obliko in višino nagrad.

6. Najvažnejši socialni problemi v Cinkarni so stanovanja. Predlagamo, da Cinkarna ustanovi stanovanjsko zadrugo v svojem okviru za svoje ljudi. V to zadrugo naj bi člani vlagali svoje deleže, se pri banki zadolžili in potem odplačevali v obliki najemnine določeno število let svoje obroke, podjetje pa naj skuša doseči, da bo iz fondov, ki so v bodoče določeni izgradnji stanovanj, imelo možnost dati pod določenimi pogoji vsaj polovico prvega deleža vsakemu resnemu interesentu zadruga. Po približnih kalkulacijah bi bilo mogoče na ta način postaviti 6 do 7 solidnih in lepih vrstnih hiš ali kaj podobnega za ceno enega stanovanja v bloku. S tem v zvezi je treba rešiti vprašanje barak pred Cinkarno. Pri dosedanjih pogojih se ne morejo vzdrževati, od oddane najemnine ne dobe praktično ničesar. Predlaga se ustanovitev stanovanjske skupnosti cinkarniških zgradb z enotnim upravljanjem vseh sredstev iz teh hiš.

Zobna ambulanta Cinkarne

Ob zaključku vsakega poslovnega leta se človek nehote zamisli ali je delo, ki ga je opravljal skozi vse leto dalo pozitiven rezultat, ali je potekalo tako, da si ob zaključku zadovoljen sam pa tudi tisti, za katere si delal oziroma komur odgovarjaš za svoje delo. Preden bi prešel k samim statističnim podatkom, številkam, ki so več ali manj zanimive samo za nekatere poslušalce, bi se v nekaj stavkih dotaknil problematike zobozdravstvene službe v Cinkarni.

Če poudarjam v Cinkarni, rečem zato, ker so tu čisto specifični pogoji potreb dela samega. Po treh letih opazovanj in del sem prišel do zaključka, da v tej tovarni zaradi vpliva raznih težkih kovin in pogojev dela, ki ga opravljajo pretežni del zaposlenih, največkrat obolenj paradentalnega dela ustne votline in to v precej velikem procentu oboletosti pacientov. Pri razmeroma nizki starostni dobi, med 30. in 40. letom, imamo primere, ko pacientom izpadajo zdravi zobje in je nujno potrebno da dobijo protetični nadomestek, če hočemo, da bomo ohranili delazmožnost takega človeka. Čudim se, kako je sploh bilo mogoče, da tovarna, kakršna je Cinkarna, ni imela že prej zobozdravstvene službe.

Za pretečeno leto lahko trdim, da smo že prišli približno na tekoče, s tem mislim to, da tisti, ki so si želeli urediti svoje zobovje, so to več ali manj že dosegli. Seveda bo še vedno ostal nek odstotek delavstva z neurejenim zobovjem, mogoče iz strahu, ki ga ima pred morebitnimi bolečinami. Z načinom dela in psihično pripravo pacienta skuša naš kolektiv ta strah ublažiti in upa, da ne bo naletel pri pacientih na prehudo kritiko.

Seveda bo potrebno v Cinkarni preiti k sistematičnemu načinu dela, to se pravi, da bomo vnaprej preprečili večje okvare in ne tako, kakor je bilo doslej, ko včasih zaradi malomarnosti pacienta, mogoče zaradi nepoznanja važnosti, ki ga ima zobovje, če je v intaktnem stanju. Pravilno bi bilo, da bi vsakega na novo sprejetega delavca ali uslužbenca že ob sprejemu na delo pregledali tudi v zobni ambulanti in uredili najnujnejše okvare ter s tem zagotovili, da bo njegova zmožnost za delo trajala čim dalje. Kolikerkoli težkim obolenjem bi se izognili, če bi sistematično obravnavali vsakega posameznika. Statistika splošne ambulante nam bo gotovo lahko pokazala koliko izgubljenih delovnih dni je šlo na račun abcesov v ustni votlini. Popolnoma nemogoče je, da bi človek, ki je prebedel par noči ob neznošnih bolečinah bil še zmožen redno in vestno opravljati svoja dela.

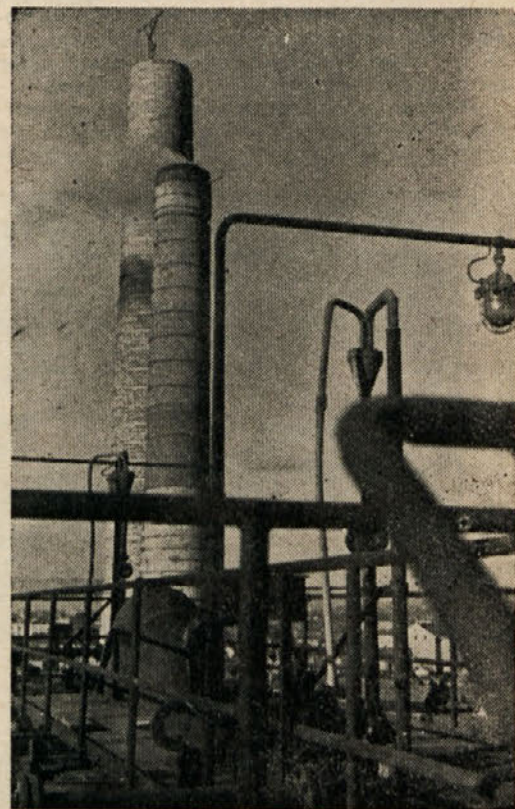
Naš zakon o zobozdravstveni službi je tako širok, da si danes vsakdo uredi svoje zobovje popolnoma brezplačno na račun socialnega zavarovanja. Ne samo, da je upravičen na zdravljenje še preostalih zobov, ampak ima pravico tudi na vsa protetična dela, bodisi fiksna ali snemna. Prav pri tej zadnji točki pa dostikrat naletimo na nerazumevanje posameznih pacientov. Nekaterim je težko dopovedati, da ima vsak terapevt v zobni ambulanti določena pravila, katerih na željo pacientov ne more spreminjati. Nekateri ne morejo razumeti, če imajo skrajšan zobni lok, da s tem nimajo indikacije za mostovni namestek. Šele ko jim s primerom kaj je most, da mora imeti dva bregova, približno razumejo, da se bo treba zadovoljiti s protezo. Tudi ni malo primerov, ko posamezniku manjka v regiji ličnikov in kočnikov en sam zob, da ni upravičen, da bi se mu ta mala vrzel nadomestila z mostičkom. Mi terapevti dokazujemo socialn. zavodu že vsa leta kakšne važnosti je za pacienta sklenjen zob, vendar do danes še nismo mogli prepričati merodajnih faktorjev, da bi se plačala tudi ta dela. Kolikor se pa primeri, da vztraja pacient sam na tem, da se mu naredijo novi zobje, ne da bi pustil ekstrahirati raz-

padlo gangrenozno zobovje, ki je neštetokrat vzrok težkim obolenjem, ne samo v ustni votlini, ampak povzroča težke okvare na srcu, ledvicah, očeh in najtežja sklepna revmatična obolenja. Pravilno je, da zobni terapevt dela v tesnem sodelovanju s splošnim zdravnikom, ker samo na ta način se lahko dosežejo zaželeni uspehi in to v naši obratni ambulanti Cinkarne je. Sedaj še nekaj statističnih podatkov:

V zobni ambulanti Cinkarne je bilo v letu 1957 skupno 4287 pregledov. Od tega prvih pregledov 599, ekstrakcij v injekcijo je bilo 606, brez injekcije 150, plomb amalgam je bilo 964, silikat 446, mostov 149, kron (pavlene) 340, fasetirani členi 347, polni členi 3, zob na zatik 46, inlay 10, proteze 75, zobje v protezi 608, zaponke 159, loki 24, reparature protez 81, čiščenje zobnega kamna 142, zdravljenje pulpitis 319, zdravljenje gangrene 154, obsevanj 107. Porabljenega zlata je bilo 188 gramov in suropala 854 gramov. V ambulanti je bilo skupaj izvršenega dela za din 1.971.598,—, skupno doseženih točk je znašalo 6643. Člani pacienti so plačali 57.000 din.

Če preračunamo sedaj koliko pacientov je bilo povprečno sprejetih vsak dan, dobimo številko 17, kar pa ne bi bilo važno, če ne bi obenem ugotovili, da je vsak od teh pacientov dobil povprečno 1,4 storitve. Norma, ki je zaželena pri nas je 18 točk dnevno ali z drugimi besedami: vsak terapevt naj naredi dnevno 18 plomb. Mi pa smo dosegli v letnem povprečju 26 točk dnevno, seveda nas sili k temu tempu dela, za mene neopravičljivo delo, samo finansiranje zdravstvenih ustanov. Težko je prenesti očitek, da si finančno deficiten, četudi si dokazal z delom, da si skozi vse leto presegal zaželeno normo. Dokler nismo bili v sklopu s Cinkarno, nam je ta nudila nešteto uslug brezplačno, t. j. stanovanje, elektriko, vodo, popravila, kar pa je danes odpadlo, ko smo postali samostojni.

K. P.

Motiv iz Cinkarne

(Foto Deržek A.)

ZAKON O DELOVNIH RAZMERJIH

(Nadaljevanje)

Eno in isto dejanje ima lahko za posledico gospodarski prestopok oz. prekršek ali kazni-vo dejanje po kazenskem zakonu, istočasno pa tudi kršitev delovne discipline. Sodno kazenski pregon torej ne izključuje postopka za kršitev delovne discipline.

V zakonu so le primeroma navedene hujše kršitve delovne discipline in to:

1. ponaređitev listin ali dajanje nepravilnih podatkov z namenom, da bi se preselila gospodarska organizacija, ki utegnejo vplivati na sklenitev, trajanje in prenehanje delovnega razmerja;

2. zloraba položaja ali prekoračenje danega pooblastila;

3. vsako dejanje oziroma opustitev, ki ovira ali onemogoča pravilno delovanje gospodarske organizacije;

4. povzročitev premoženjske škode gospodarski organizaciji z nemarnim ali nevestnim opravljanjem svoje dolžnosti;

5. opustitev ukrepov za varnost delavcev ali zaupanih stvari ali premajhna skrb za take ukrepe;

6. nespoštovanje ukrepov za higiensko in tehnično varstvo pri delu;

7. neopravičena oziroma nedovoljena odklonitev izvršitve delovnih nalogov, ki jih izdajo pristojni organi gospodarske organizacije oziroma nadrejeni voditelj;

8. pridobitev osebne grotne koristi ter sprejemanje daril in drugih ugodnosti v zvezi z delom gospodarske organizacije in na njeno škodo;

9. neopravičena uporaba denarja, vrednostnih papirjev ali delavcu na delovnem mestu zaupanih stvari v svojo korist ali v korist koga drugega;

10. prihod na delo v pijanem stanju ter pijanost med delom;

11. neopravičen izostanek z dela, ki traja brez presledka več kot tri dni;

12. odklonitev podatkov oziroma nepooblaščen dajanje podatkov ali dajanje netočnih podatkov, ki se morajo po veljavnih predpisih dati pooblaščenim organom, zavodom in organizacijam;

13. povzročanje nereda ali pretepa v gospodarski organizaciji.

Podjetje pa lahko v svojem pravilniku določi še druge disciplinske kršitve delovne discipline, ki jih je smatrati kot hujše kršitve.

Delavec ne sme biti disciplinsko kaznovan, preden ni zaslišan. Če se pa brez opravičenega vzroka ne odzove povabilu k zaslišanju, se ga pa lahko kaznuje brez zaslišanja, vendar pa mu mora biti vabilo v redu vročeno.

Delavec lahko ima pred disciplinsko komisijo ali disciplinskem sodišču zagovornika. Če delavec postavi zahtevo, lahko delavca zasto-

pa pred spredaj navedenimi organi sindikalna podružnica, če bi pa ta sindikalna organizacija to sama hotela storiti, mora imeti privoljenje delavca. Pri tem bi bilo pripomniti, da sindikalna podružnica na zahtevo delavca ni dolžna zastopati in bo le od njene presoje odvisno ali bo ali pa ne bo zastopala delavca, kadar bi on tako zahtevo postavil.

Kazni so po zakonu naslednje:

1. opomin
2. ukor
3. strogi javni ukor
4. denarna kazen
5. odstranitev s položaja
6. odpust iz gospodarske organizacije

Denarna kazen sme znašati največ 10% delavčevega mesečnega osebnega dohodka, in sicer za čas do treh mesecev. Kazen odstranitve s položaja se sme izreči samo zoper delavca, ki je na vodilnem delovnem mestu in to največ za dobo treh let. Kazen odpusta se sme izreči delavcu za tako kršitev delovne discipline, ki ima za podjetje hujše materialne ali druge posledice, ali pa pogosto ponavlja nje hujših kršitev delovne discipline, za katere je bil kaznovan, ali pa za kršitve delovne discipline, ki ima za podjetje poseben nevarnost. Kršitve, ki so posebno nevarne v podjetju, morajo biti v pravilniku navedene.

Direktor ali druga v pravih pooblaščenih oseba lahko izreče kazen opomina, ukora in strogega javnega ukora ter denarno kazen do 5% enomesečnega osebnega dohodka za en mesec. Vse ostale kazni pa je upravičena izreči disciplinska komisija, z izjemo, da izreka vse kazni direktorju, članom delavskega sveta in upravnega odbora disciplinsko sodišče pri občinskem ljudskem odboru.

Disciplinski postopek mora začeti direktor ali druga za kaznovanje pooblaščen oseba takoj, ko ali sama ugotovi kršitev delovne discipline ali kadar kakorkoli drugače izve za kršitev. Če je to potrebno mora opraviti vse poizvedbe, da se ugotovi ali je bila storjena disciplinska kršitev.

Po opravljenih poizvedbah lahko direktor ali pooblaščen oseba delavca spozna za krivega in ga kaznuje s primerno kaznijo, če je za to upravičen, ali pa lahko ustavi postopek, če ni razlogov za kaznovanje. Če pa ugotovi, da je bila hujša kršitev delovne discipline za katero kaznovanje je pristojna disciplinska komisija, pošlje komisiji obrazloženo zahtevo s spiski o opravljenih poizvedbah. Disciplinska komisija lahko odredi naj se poizvedbe dopolnijo, istočasno pa tudi določi kdo naj to stori. Če disciplinska komisija spozna, da ni podlage za disciplinski postopek, ustavi postopek in sporoči to direktorju in delavcu zoper katerega je bil postopek uveden.

Disciplinski postopek zoper direktorja, člana delavskega sveta in upravnega odbora uvede delavski svet.

Pri odmeri kazni je upoštevati:

Težo kršitve delovne discipline in njene posledice, stopnjo odgovornosti, velikost škode, okoliščine v katerih je bila kršitev storjena, prejšnje delo in vedenje delavca, narava dela, ki ga delavec upravlja ter druge olajševalne in obteževalne okoliščine.

Disciplinski postopek mora biti kar najhitreje izveden ter nosi stroške postopka podjetje. V disciplinskem postopku se ne plačajo nikakršne takse.

Pregon za kršitev delovne discipline za katero izreka kazen direktor ali pooblaščen oseba, zastara po 30 dneh, ko je bila kršitev storjena oziroma od dneva, ko se je zanje izvedelo, vendar z izjemo, da po šestih mesecih od dneva, ko je bila kršitev storjena, ni moči v nobenem primeru začeti ali izvesti postopka ter tudi ne izreči kazni.

Kazen se mora izvršiti v enem mesecu, ko je postala odločba o kazni pravomočna, po enem mesecu pa je ni možno več izvršiti.

Povsem drugače je z zastaranjem progona in izvršitve kazni, ki jih izreka disciplinska komisija. Pregon zastara šele v 6 mesecih od dneva, ko je bila kršitev storjena, oziroma od dneva, ko se je zanje zvedelo, z izjemo, da postopek ni moči več pričeti po enem letu od dneva, ko je bila kršitev storjena. Pri teh kršitvah pa imamo še nadaljno izjemo in to če ima dejanje kršitve delovne discipline za posledico tudi kazensko odgovornost, potem zastara pregon v enakem času, v katerem zastara pregon za kaznivo dejanje, vendar z izjemo, da po preteku 3 mesecev od dneva, ko je postala odločba o kazni pravomočna, slednje ni mogoče več izvršiti.

O disciplinskih kaznih mora podjetje voditi evidenco. Disciplinska kazen se mora delavcu v evidenci črtati:

a) če po disciplinski kazni, ki jo je pristojen izreči direktor ali pooblaščen oseba, v enem letu računajoč, od pravomočnosti odločbe o kazni, ne stori nobene kršitve delovne discipline.

b) če v treh letih po pravomočni odločbi o disciplinski kazni, katero je pristojna izreči disciplinska komisija, ne stori nobene nove kršitve delovne discipline ter preje ni bil nikoli disciplinsko kaznovan.

V primerih, ko se disciplinska kazen črta iz evidence, se šteje kakor da delavec sploh ni bil nikoli kaznovan.

Disciplinsko komisijo, ki deluje v podjetju, imenuje delavski svet. Ta komisija je tudi organ druge stopnje za odločanje o pritožbah zoper disciplinske odločbe, ki jih izda direktor ali pooblaščen oseba.

Za odločanje o pritožbah zoper odločbe, ki jih izda disciplinska komisija na prvi stopnji, je pristojno posebno disciplinsko sodišče pri obč. ljud. odboru.

O pritožbah zoper odločbo disciplinskega sodišča pri obč. ljudskem odboru odloča disciplinsko sodišče pri okrajnem ljudskem odboru.

(Se nadaljuje)

Lepa je zima — če ni predolga

(Foto Zole P.)

ŠAH

BRZOTURNIR

Na brzoturnirju za prvenstvo v mesecu marcu je sodelovalo 10 igralcev. Zmagal je Šnajder z 9 točkami, drugi je bil Trojak s sedmimi točkami, tretje mesto je zasedel Jančič s 6 točkami, četrto in peto mesto si delita ing. Marjanovič in ing. Klinger s 5 točkami, sledijo Zele, Persolja, Zorko, Skale in Poklšek.

PRVENSTVO CINKARNE

Na turnirju za prvenstvo Cinkarne je bilo do sedaj odigranih deset kol. Stanje je naslednje: s sedmimi točkami vodita ing. Klinger in Snajder, Dečko ima 6 točk, Persolja in ing. Pipuš 5 in pol, ing. Vrhovec in ing. Marjanovič 5 točk, ing. Stegenšek in Skale 4 točke, Trojak 3 in pol itd.

Zaradi velikega števila preloženih partij se bo vrstni red gotovo še spremenil in se bodo nekateri igralci približali vrhu.